

*Juist zijn beste vriend heeft hem trouweloos verraden. De trouwe-
loze bediende had de geheimen van zijn meester bekend gemaakt.*

*Een ontrouw mens heeft ons bedrogen en wij hebben alles verloren.
Hij werd het geloof zijner vaderen ontrouw. Ontrouw worden aan de
overleveringen van zijn geslacht.*

809. TUIN, HOF.

Tuin is een omsloten stuk grond met bloemen, bomen en andere gewassen beplant.

Hof had dezelfde betekenis, maar wordt thans meestal gebruikt voor de plek, waar de moesgroenten geteeld worden. In Noord-Nederland is het een dichtelijk of een deftig woord, terwijl het in Zuid-Nederland het gewone woord is voor *tuin*.

In de samenstellingen zegt men echter wel : *moestuin, groente-
tuin, en : luthof, bloemhof.*

*Wij hebben prachtige bloemen in onze tuin. Het huis is door een grote
tuin omgeven.*

*In de hof hebben de kinderen elk een klein tuintje. Geduld is een goed
kruid, maar het wast niet in alle hoven. Hij heeft in zijn eigen hof genoeg
te wieden.*

810. IN TWIJFEL STAAN, ZICH BEDENKEN.

Geen vast besluit kunnen nemen.

In twijfel staan is niet weten te kiezen tussen twee zaken, omdat het voor en tegen zowat tegen elkaar opwegen.

Zich bedenken wordt gezegd, wanneer men zijn reeds half genomen besluit nog eens in ernstige overweging wenst te nemen. Daarnaast heeft het soms ook de betekenis : door nadenken op zijn reeds genomen besluit tergekomen.

Hij stond lange tijd in twijfel, of hij het verzoek zou inwilligen.

*Alvorens in deze kwestie een besluit te nemen, moet ik mij nog eens
goed bedenken.*

811. TWIJFELACHTIG, DUBBELZINNIG.

Onzeker van betekenis.

Twijfelachtig duidt de onzekerheid aan omtrent een zaak of een gedachte die men uit onvoldoende of tegenstrijdige gegevens tot klaarheid wil brengen.

Dubbelzinnig is datgene, wat voor tweeërlei uitlegging vatbaar is; het doet tevens denken aan opzet om onzekerheid te verwekken.

*Zijn houding tegenover haar was erg twijfelachtig. De overwinning
was toen nog twijfelachtig.*

De godsspraken waren meest zeer dubbelzinnig.

812. UITBARSTEN, UITPROESTEN.

Van lachen gezegd : plotseling in een hevige lach schieten.

Uitbarsten in lachen is meer openlijk schaterlachen.

Uitproesten is meer het gevolg van het willen verbergen van de lach.

In een schaterlach uitbarsten.

Hij proestte het uit.

813. UITBLIJVEN, WEGBLIJVEN.

Uitblijven is niet komen als men verwacht wordt.

Wegblijven is ergens niet komen waar men wezen moet, afwezig blijven.

*Hij is laat uitgebleven. Men werd tenslotte ongerust over zijn uit-
blijven.*

Uit de school wegblijven. Ik kan van die partij niet wegblijven.

814. UITDELEN, RONDDELEN, BEDELEN.

Aan verschillende personen een deel van iets overhandigen.

Uitdelen is aan ieder iets geven; in porties verdelen en dan uitreiken.

Ronddelen is iets in een kring van personen of onder een aantal personen zodanig uitdelen, dat ieder naar de rij af, op zijn beurt zijn aandeel krijgt.

Bedelen veronderstelt dat verschillende personen tegelijkertijd een deel ontvangen; het wordt vooral gezegd van een vaste uitdeling aan behoeftigen. In figuurlijke zin betekent het : toegerust zijn met gaven of rijkdommen.

Aalmoezen uitdelen. Prijzen uitdelen. Straf uitdelen.

*Deze documenten zijn aan de voornaamste leden der vredesconferentie
bij de aanvang rondgedeeld. Het zal best zijn nog een poosje te wachten,
totdat een goede voorraad van zulke geweren gereed en aan de manschap-
pen rondgedeeld is.*

*Gewoonlijk worden de armen 's zaterdags bedeed. Met de gaven der
fortuin bedeed zijn. Hij is rijk bedeed.*

815. UITDENKEN, VERZINNEN, VERDICHTEN.

Iets nieuws bedenken.

Uitdenken wijst op een opzettelijke inspanning van het denkvermogen, zodat men het gevondene als een afgewerkt geheel kan overgeven.

Verzinnen veronderstelt ook wel een inspanning van de gedachten, maar duidt toch meer op het krijgen van een gelukkige ingeving door de werking van het vernuft of de fantasie.

Verdichten is eigenlijk iets verzinnen dat niet waar is; het verzonnen is dus enkel vrucht van de verbeelding en verdient geen geloof.

Hij heeft een nieuw middel uitgedacht om die kwaal te bestrijden.

*Zij hadden een mooi plan verzonnen. Ik moet iets verzinnen, om mijn
afwezigheid te verontschuldigen.*

In de oudste geschiedenis van Rome is zeer veel verduicht.

816. UITDRUKKING, SPREEKWIJZE.

Uitdrukking is de uiting van denkbeelden of ook een bepaald woord, waarvan men zich bedient.

Spreekwijze is een vaste, eigenaardige zegswijze, bij een of meer personen in gebruik.

*Dit is een gangbare uitdrukking. Sommige schrijvers hebben de ge-
woonte om allerlei platte uitdrukkingen uit de volksmond weer te geven.*

Onze taal is bijzonder rijk aan spreekwijzen en spreekwoorden.

817. UITKLEDEN, ONTKLEDEN.

Van klederen ontdoen.

Beide woorden hebben dezelfde betekenis; **uitkleden** is het algemene woord, terwijl **ontkleden** meer in deftige stijl wordt gebruikt.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

